

MathStandard

เอกสารประกอบการเรียนคณิตศาสตร์

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง ความน่าจะเป็น

เรื่อง ความเป็น

คำชี้แจง

จัดทำโดย MathStandard

ฉบับ 1.2

เอกสารประกอบการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเป็น มุ่งพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการนับผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ การกำหนดเหตุการณ์ และการคำนวณความเป็นไปได้เงื่อนไขของการทดลองสุ่ม

เนื้อหาเริ่มจากแฟกทอเรียลและหลักการนับ พัฒนาไปสู่การจัดหมู่ การแจกแจงของ หลักการนับพิราบ การเรียงในแนวนตรงและรอบวง การใช้ตารางผลลัพธ์ การนับทางเรขาคณิตและลูกบาศก์ แล้วเชื่อมโยงสู่ความเป็นของการเลือก การเรียง และการหีบสิ่งของ

ขอบเขต ครอบคลุม พื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น การ ประยุกต์ ใน การ เตรียมสอบ เข้า ศึกษา ต่อ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และแนวข้อสอบแข่งขันที่เกี่ยวข้อง โดยเชื่อมโยงจำนวนเต็ม อัตราส่วน สมการ และเรขาคณิต การนับรอบวงที่มีสิ่งของซ้ำ และการนับบนลูกบาศก์เป็นส่วนประยุกต์ที่ต้องพิจารณา สมมาตรและข้อตกลงเพิ่มเติม

ข้อตกลงและสัญลักษณ์

- สิ่งของที่ระบุต่างกันหรือมีหมายเลขแยกกันนับเป็นคนละชิ้น แม้มีสีหรือประเภทเหมือนกัน
- การเลือกเป็นกลุ่มไม่พิจารณาลำดับ ส่วนการเรียงหรือบันทึกตามครั้งต้องแยกลำดับที่ต่างกัน
- การหมุนและการพลิกพิจารณาตามข้อตกลงในหัวข้อหรือโจทย์นั้น ไม่ถือว่าเหมือนกันโดยอัตโนมัติ
- ใช้สูตรจำนวนผลลัพธ์หารกันเมื่อผลลัพธ์แต่ละแบบมีโอกาสเท่ากัน และใช้หลักการคูณความเป็นตามเงื่อนไขของการทดลอง
- ความเป็นตอบเป็นเศษส่วนอย่างต่ำเมื่อทำได้ ตัวแปรและจำนวนที่ใช้กำหนดไว้ในแต่ละหัวข้อและตัวอย่าง

เรียบเรียงโดย MathStandard สำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอน

ข้อมูลเพิ่มเติม www.mathstandard.com

เรื่อง ความเป็น

สารบัญ

ตอนที่ 1 แฟกทอเรียลและการตัดทอน

เนื้อหาและตัวอย่าง	4
แบบฝึกหัดข้อ 1–10	8

ตอนที่ 2 หลักการนับและการแยกกรณี

เนื้อหาและตัวอย่าง	14
แบบฝึกหัดข้อ 11–30	21

ตอนที่ 3 การจัดหมู่

เนื้อหาและตัวอย่าง	32
แบบฝึกหัดข้อ 31–40	36

ตอนที่ 4 การแจกสิ่งของและหลักรังนกพิราบ

เนื้อหาและตัวอย่าง	41
แบบฝึกหัดข้อ 41–60	51

ตอนที่ 5 การเรียงสับเปลี่ยนในแนวตรง

เนื้อหาและตัวอย่าง	62
แบบฝึกหัดข้อ 61–70	67

ตอนที่ 6 การเรียงรอบวงและสร้อยวงปิด

เนื้อหาและตัวอย่าง	72
แบบฝึกหัดข้อ 71–80	77

เรื่อง ความเป็น

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่ 7 การนับผลลัพธ์ด้วยตาราง

เนื้อหาและตัวอย่าง	83
แบบฝึกหัดข้อ 81–90	89

ตอนที่ 8 การนับทางเรขาคณิต

เนื้อหาและตัวอย่าง	95
แบบฝึกหัดข้อ 91–110	101

ตอนที่ 9 การนับบนลูกบาศก์

เนื้อหาและตัวอย่าง	114
แบบฝึกหัดข้อ 111–120	119

ตอนที่ 10 ความเป็นพื้นฐาน

เนื้อหาและตัวอย่าง	125
แบบฝึกหัดข้อ 121–130	131

ตอนที่ 11 ความเป็นจากการเรียงและการเลือก

เนื้อหาและตัวอย่าง	136
แบบฝึกหัดข้อ 131–140	140

ตอนที่ 12 ความเป็นจากการหยิบสิ่งของ

เนื้อหาและตัวอย่าง	146
แบบฝึกหัดข้อ 141–150	153
เฉลยคำตอบ	159
เฉลยวิธีคิดอย่างย่อ	165

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 1

แฟกทอเรียลและการตัดทอน

1.1 ความหมายของแฟกทอเรียล

การนับผลลัพธ์เป็นพื้นฐานของความน่าจะเป็น เมื่อมีทางเลือกจำนวนมาก การเขียนผลคูณด้วยสัญลักษณ์ช่วยแสดงโครงสร้างการนับได้ชัดเจน

สำหรับจำนวนเต็มบวก n สัญลักษณ์ $n!$ อ่านว่า “เอ็นแฟกทอเรียล” หมายถึงผลคูณของจำนวนเต็มบวกตั้งแต่ n ลงมาถึง 1 เครื่องหมายนี้ใช้กับทั้งจำนวน ไม่ใช่ยกกำลัง

สัญลักษณ์	ผลคูณ	ค่า
$1!$	1	1
$2!$	2×1	2
$3!$	$3 \times 2 \times 1$	6
$4!$	$4 \times 3 \times 2 \times 1$	24

นิยามและข้อตกลง

เมื่อ n เป็นจำนวนเต็มบวก

$$n! = n(n-1)(n-2) \cdots 3 \cdot 2 \cdot 1$$

กำหนดให้ $0! = 1$ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดเรียงสิ่งของศูนย์ชิ้นที่มีหนึ่งแบบ คือไม่วางสิ่งใด

ตัวอย่าง 1 จงหาค่าของ $5!$

วิธีคิด ขยายตามนิยามได้ $5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 120$

ตอบ 120

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 1 (ต่อ)

แฟกทอเรียลและการตัดทอน

1.2 แฟกทอเรียลกับการจัดเรียง

การเรียงสิ่งของต่างกันทุกชิ้นในแนวตรงถือว่าต่างวิธีกันเมื่อมีตำแหน่งใดเปลี่ยนไป ต้องวางครบทุกชิ้นและใช้แต่ละชิ้นเพียงครั้งเดียว

เมื่อมี n ชิ้น ตำแหน่งแรกเลือกได้ n ชิ้น หลังใช้ไปหนึ่งชิ้น ตำแหน่งที่สองเหลือ $n - 1$ ชิ้น ต่อไปลดลงทีละหนึ่งจนตำแหน่งสุดท้ายเหลือหนึ่งชิ้น

$$\boxed{n} \quad \boxed{n-1} \quad \boxed{\cdots} \quad \boxed{1}$$

จำนวนการเรียงทั้งหมด

สิ่งของต่างกัน n ชิ้น เรียงครบในแนวตรงได้

$$n(n-1)\cdots 1 = n! \quad \text{วิธี}$$

หากมีสิ่งของเหมือนกัน ต้องปรับวิธีนับเพื่อตัดการสลับที่ไม่ทำให้เกิดแบบใหม่

ตัวอย่าง 2 เรียงบัตรอักษร A, B, C ให้ครบทุกใบได้กี่ลำดับ

วิธีคิด แจกแจงได้ $ABC, ACB, BAC, BCA, CAB, CBA$ รวม 6 ลำดับ ซึ่งเท่ากับ $3 \times 2 \times 1$

ตอบ 6 ลำดับ

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 1 (ต่อ)

แฟกทอเรียลและการตัดทอน

1.3 การตัดทอนอัตราส่วนแฟกทอเรียล

เมื่อ นิพจน์ เป็น เศษส่วน ให้ ขยาย แฟกทอเรียล ใน เศษ จน พบ แฟกทอเรียล ที่ ตรง กับ ตัวส่วน แล้ว ตัด ตัวประกอบร่วมก่อนคำนวณ

ตัวอย่างโครงสร้างทั่วไป $n! = n(n-1)(n-2)!$ ทำให้เห็นว่าการหารด้วย $(n-2)!$ เหลือเพียงสอง ตัวประกอบ ไม่จำเป็นต้องหาค่าแฟกทอเรียลทั้งสองก่อน

ผลคูณที่เหลือหลังตัดทอน

สำหรับจำนวนเต็ม $n \geq r \geq 0$

$$\frac{n!}{(n-r)!} = n(n-1) \cdots (n-r+1)$$

มีตัวประกอบ r ตัว เมื่อ $r = 0$ อัตราส่วนเท่ากับ 1

ตัวอย่าง 3 จงหาค่าของ $\frac{8!}{5!3!}$

วิธีคิด เขียน $8! = 8 \times 7 \times 6 \times 5!$ แล้วตัด $5!$

$$\frac{8!}{5!3!} = \frac{8 \times 7 \times 6}{3 \times 2 \times 1} = 56$$

ตอบ 56

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 1 (ต่อ)

แฟกทอเรียลและการตัดทอน

1.4 ผลบวก ผลต่าง และสมการ

การตัดทอนทำได้ระหว่างตัวประกอบของเศษและส่วน จึงต้องจัดรูปผลบวกหรือผลต่างให้เป็นผลคูณก่อน ไม่ตัดแฟกทอเรียลข้ามเครื่องหมายบวกหรือลบ

หากนิพจน์มีตัวแปร ให้ระบุว่าค่าในแฟกทอเรียลเป็นจำนวนเต็มไม่ลบ แล้วตัดทอนเพื่อเปลี่ยนเป็นสมการที่คุ้นเคย

ดึงตัวประกอบร่วม

เมื่อ $n \geq 1$ เป็นจำนวนเต็ม

$$n! + (n-1)! = (n+1)(n-1)!$$

$$n! - (n-1)! = (n-1)(n-1)!$$

และ $\frac{(n+1)!}{n!} = n+1$ เมื่อ $n \geq 0$

ตัวอย่าง 4 ให้ n เป็นจำนวนเต็มบวก และ $(n+1)!/n! = 6$ จงหา $n! + (n-1)!$

วิธีคิด ตัดทอนได้ $n+1 = 6$ จึง $n = 5$ จากนั้นตั้ง $4!$ เป็นตัวประกอบ

$$5! + 4! = (5+1)4! = 6(24) = 144$$

ตอบ 144

แบบฝึกหัด | ตอนที่ 1 | ข้อ 1-2

แพททอเรียลและการตัดทอน

ข้อ 1 จงหาค่าของ $6!$

ตอบ _____

ข้อ 2 แฟ้มโครงงานต่างกัน 5 แฟ้มเรียงในแนวตรงได้ 5! วิธี จงหาจำนวนวิธีดังกล่าว

ตอบ _____

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 10

ความน่าจะเป็นพื้นฐาน

10.1 การทดลองสุ่ม ปฏิบัติตัวอย่าง และเหตุการณ์

การทดลองสุ่มเป็นการกระทำที่ทราบผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น แต่ไม่อาจระบุผลที่จะเกิดแน่นอนก่อนทดลอง เช่น โยนเหรียญหรือหยิบบัตรจากถุงโดยไม่มอง

ปฏิบัติตัวอย่าง เขียนแทนด้วย S คือกลุ่มของผลลัพธ์ทั้งหมดตามวิธีบันทึกที่กำหนด ส่วน **เหตุการณ์** เขียนแทนด้วย E คือกลุ่มผลลัพธ์ที่ผ่านเงื่อนไขที่สนใจ ทุกผลลัพธ์ของเหตุการณ์จึงเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ในการทดลองนั้น

เมื่อผลลัพธ์แต่ละแบบมีโอกาสเท่ากัน

สัญลักษณ์ $P(E)$ อ่านว่า “ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ E ”

$$P(E) = \frac{\text{จำนวนผลลัพธ์ที่ผ่านเงื่อนไข}}{\text{จำนวนผลลัพธ์ทั้งหมด}} = \frac{n(E)}{n(S)}$$

โดย $n(E)$ เป็นจำนวนผลลัพธ์ของเหตุการณ์ และ $n(S)$ เป็นจำนวนผลลัพธ์ทั้งหมด ซึ่งต้องมีจำนวนจำกัดและมากกว่าศูนย์ จึงมี $0 \leq P(E) \leq 1$

ตัวอย่าง 54 โยนเหรียญเที่ยงตรงสองครั้งอย่างอิสระ จงหาความน่าจะเป็นที่ออกหัวพอดีหนึ่งครั้ง

วิธีคิด ให้ H แทนหัว และ T แทนก้อย ผลลัพธ์ทั้งหมดคือ HH, HT, TH, TT รวมสี่แบบที่มีโอกาสเท่ากัน ผลลัพธ์ที่ผ่านเงื่อนไขคือ HT, TH รวมสองแบบ

$$P(E) = \frac{2}{4} = \frac{1}{2}$$

ตอบ $\frac{1}{2}$

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 10 (ต่อ)

ความน่าจะเป็นพื้นฐาน

10.2 การเลือกผลลัพธ์ที่มีโอกาสเท่ากัน

ก่อนใช้จำนวนผลลัพธ์หารกัน ต้องตรวจสอบว่าสมาชิกในปริภูมิตัวอย่างมีโอกาสเท่ากันจริง การสุ่มอุปกรณ์เพียงตรงไม่ได้ทำให้ค่าผลรวมทุกค่ามีโอกาสเท่ากัน

เมื่อหมุนวงล้อเพียงตรงสองครั้งอย่างอิสระ คู่อันดับแต่ละคู่มีโอกาสเท่ากัน แต่ผลรวมบางค่าเกิดจากหลายคู่ จึงควรนับจากคู่อันดับหรือรวมความน่าจะเป็นของคู่เหล่านั้น

ผลบวกจากวงล้อ 1, 2 สองครั้ง	คู่อันดับ	จำนวนคู่
2	(1, 1)	1
3	(1, 2), (2, 1)	2
4	(2, 2)	1

ตัวอย่าง 55 หมุนวงล้อสองช่องเท่ากันติดเลข 1, 2 สองครั้งอย่างอิสระ จงหาความน่าจะเป็นที่ผลบวกเป็น 3

วิธีคิด ผลรวมเป็น 3 เกิดจากสองคู่ในสี่คู่ที่มีโอกาสเท่ากัน ดังนั้นได้ $\frac{2}{4} = \frac{1}{2}$ ไม่ใช่หนึ่งในสามของค่าผลบวก เพราะ 2, 3, 4 มีโอกาสต่างกัน

ตอบ $\frac{1}{2}$

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 10 (ต่อ)

ความน่าจะเป็นพื้นฐาน

10.3 เหตุการณ์ตรงข้าม

เหตุการณ์ตรงข้ามของ E เขียนเป็น E^c ประกอบด้วยผลลัพธ์ทั้งหมดใน S ที่ไม่อยู่ใน E สองเหตุการณ์นี้ไม่เกิดพร้อมกันและครอบคลุมผลลัพธ์ทั้งหมด

คำว่า “อย่างน้อยหนึ่งครั้ง” มีเหตุการณ์ตรงข้ามเป็น “ไม่เกิดเลย” ซึ่งมักนับได้โดยกำหนดเงื่อนไขเดียว ทุกครั้ง ส่วนตรงข้ามของ “พอดีหนึ่งครั้ง” รวมทั้งศูนย์ครั้งและมากกว่าหนึ่งครั้ง

สูตรส่วนเติมเต็ม

ให้ E^c เป็นเหตุการณ์ตรงข้ามของ E

$$P(E) + P(E^c) = 1, \quad P(E) = 1 - P(E^c)$$

เหตุการณ์เป็นไปไม่ได้มีความน่าจะเป็น 0 และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแน่นอนมีความน่าจะเป็น 1

ตัวอย่าง 56 โยนเหรียญเที่ยงตรงสามครั้งอย่างอิสระ จงหาความน่าจะเป็นที่มีหัวอย่างน้อยหนึ่งครั้ง

วิธีคิด มี $2^3 = 8$ ลำดับ เหตุการณ์ไม่มีหัวเลยคือ TTT เพียงหนึ่งลำดับ ดังนั้นความน่าจะเป็นที่มีหัวอย่างน้อยหนึ่งครั้งคือ $1 - 1/8 = 7/8$

ตอบ $\frac{7}{8}$

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 10 (ต่อ)

ความน่าจะเป็นพื้นฐาน

10.4 เหตุการณ์ที่เชื่อมด้วยคำว่า หรือ

คำว่า “หรือ” ทางคณิตศาสตร์รวมกรณีที่ผ่านมาทั้งสองเงื่อนไขด้วย เว้นแต่ระบุให้เกิดเพียงอย่างเดียว ดังนั้นเมื่อนำความน่าจะเป็นของสองเงื่อนไขมาบวก ต้องหักส่วนที่ผ่านทั้งสองเงื่อนไขออกหนึ่งครั้ง

ถ้าไม่มีผลลัพธ์ใดผ่านทั้งสองเงื่อนไข เรียกว่าเหตุการณ์ที่ไม่เกิดร่วมกัน จึงบวกความน่าจะเป็นได้โดยตรง แต่คุณสมบัตินี้ต่างจากความเป็นอิสระ

หลักการรวมสองเงื่อนไข

$$\begin{aligned}P(\text{ผ่านอย่างน้อยหนึ่งเงื่อนไข}) &= P(\text{ผ่านเงื่อนไขแรก}) \\ &\quad + P(\text{ผ่านเงื่อนไขที่สอง}) \\ &\quad - P(\text{ผ่านทั้งสองเงื่อนไข})\end{aligned}$$

สัญลักษณ์ $P(\text{ข้อความ})$ หมายถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดตามข้อความในวงเล็บ

ตัวอย่าง 57 สุ่มบัตรหมายเลข 1 ถึง 12 อย่างละหนึ่งใบ โดยทุกใบมีโอกาสเท่ากัน จงหาความน่าจะเป็นที่หมายเลขหารด้วย 2 หรือ 3 ลงตัว

วิธีคิด เลขคู่มี 6 ใบ พหุคูณของ 3 มี 4 ใบ ส่วนที่ผ่านทั้งสองเงื่อนไขคือ 6, 12 รวม 2 ใบ จึงได้

$$P(\text{ผ่านอย่างน้อยหนึ่งเงื่อนไข}) = \frac{6 + 4 - 2}{12} = \frac{2}{3}$$

ตอบ $\frac{2}{3}$

แบบฝึกหัด | ตอนที่ 10 | ข้อ 121-122

ความน่าจะเป็นพื้นฐาน

ข้อ 121 เครื่องสุ่มให้จำนวนเต็มตั้งแต่ 0 ถึง 15 ทุกจำนวนมีโอกาสเท่ากัน จงหาความน่าจะเป็นที่ได้ค่าน้อยกว่า 6

ตอบ _____

ข้อ 122 สุ่มบัตรหนึ่งใบจากหมายเลข 7 ถึง 30 โดยทุกใบมีโอกาสเท่ากัน จงหาความน่าจะเป็นที่หมายเลขหารด้วย 4 ลงตัว

ตอบ _____

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 12

ความน่าจะเป็นจากการหยิบสิ่งของ

12.1 การหยิบใส่คืน ไม่ใส่คืน และหยิบพร้อมกัน

การหยิบที่ละชิ้นต้องระบุว่าจะคืนชิ้นนั้นก่อนครั้งถัดไปหรือไม่ การใส่คืนทำให้จำนวนและสัดส่วนกลับเหมือนเดิม หากคลุกใหม่และสุ่มอย่างอิสระ จะใช้โอกาสเดิมในแต่ละครั้งได้

การไม่ใส่คืนทำให้จำนวนทั้งหมดลดลง และจำนวนของประเภทที่หยิบได้ลดลงด้วย ส่วนการหยิบพร้อมกันไม่กำหนดลำดับ จึงนับเป็นกลุ่มแทนลำดับการหยิบ

วิธีเลือกสองชิ้น	จำนวนผลลัพธ์	การใช้ชิ้นเดิมซ้ำ
ทีละชิ้น ใส่คืน บันทึกลำดับ	N^2	ได้
ทีละชิ้น ไม่ใส่คืน บันทึกลำดับ	$N(N - 1)$	ไม่ได้
พร้อมกัน ไม่บันทึกลำดับ	$\binom{N}{2}$	ไม่ได้

เลือกวิธีนับให้สอดคล้องกัน

ในตาราง N คือจำนวนสิ่งของต่างกันทั้งหมด โดย $N \geq 2$

การหยิบพร้อมกันสองชิ้นกับการหยิบทีละชิ้นโดยไม่ใส่คืน ให้ความน่าจะเป็นเท่ากันสำหรับเงื่อนไขที่ไม่สนใจลำดับ เมื่อทุกชิ้นมีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน แม้จำนวนผลลัพธ์ที่บันทึกต่างกัน

ตัวอย่าง 64 ถูกลูกบอลขาวสองลูกและดำหนึ่งลูก สุ่มเลือกสองลูก จงหาโอกาสได้ขาวทั้งคู่ เมื่อ (ก) หยิบใส่คืน (ข) หยิบไม่ใส่คืน (ค) หยิบพร้อมกัน

วิธีคิด (ก) ใส่คืนแล้วสัดส่วนขาวยังเป็น $2/3$ ทั้งสองครั้ง

$$\frac{2}{3} \times \frac{2}{3} = \frac{4}{9}$$

(ข) ไม่ใส่คืน หลังหยิบขาวครั้งแรก เหลือขาวหนึ่งลูกจากสองลูก

$$\frac{2}{3} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{3}$$

(ค) หยิบพร้อมกัน มีคู่ที่เลือกได้ทั้งหมด $\binom{3}{2} = 3$ คู่ เป็นคู่ขาวทั้งสองเพียงหนึ่งคู่ จึงมีโอกาส $1/3$

ตอบ (ก) $\frac{4}{9}$ (ข) $\frac{1}{3}$ (ค) $\frac{1}{3}$

เนื้อหาและตัวอย่าง | ตอนที่ 12 (ต่อ)

ความน่าจะเป็นจากการหยิบสิ่งของ

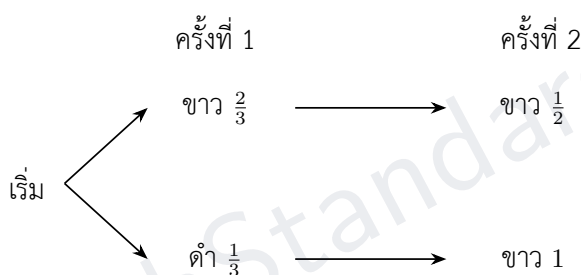
12.2 แผนภาพต้นไม้และโอกาสตามเส้นทาง

กำกับกิ่งของแผนภาพต้นไม้ด้วยความน่าจะเป็น ณ ขั้นนั้น หลังทราบผลก่อนหน้าแล้ว ความน่าจะเป็นของผลครบหนึ่งเส้นทางหาได้โดยคูณค่าตามกิ่ง

หากเหตุการณ์ที่สนใจเกิดได้หลายเส้นทางที่ไม่ซ้ำกัน ให้นำค่าของเส้นทางเหล่านั้นมาบวก การคูณตามกิ่งนี้ใช้ค่าที่เปลี่ยนตามผลก่อนหน้า จึงไม่จำเป็นต้องสมมติว่าครั้งต่าง ๆ เป็นอิสระ

ตัวอย่าง 65 ลูกมีลูกบอลขาวสองลูกและดำหนึ่งลูก สุ่มหยิบสองครั้งโดยไม่ใส่คืน จงหาโอกาสที่ครั้งที่สองเป็นขาว

วิธีคิด

ภาพแสดงเฉพาะกิ่งที่จบด้วยขาว

ถ้าครั้งแรกขาว เหลือขาวหนึ่งจากสองลูก โอกาสเส้นทางขาว-ขาวคือ $(2/3)(1/2) = 1/3$

ถ้าครั้งแรกดำ เหลือขาวทั้งสองลูก โอกาสเส้นทางดำ-ขาวคือ $(1/3)(1) = 1/3$

รวมเป็น $1/3 + 1/3 = 2/3$

ตอบ $\frac{2}{3}$